

ובדבר שאלתך אם יש מצוה עכשיו לדור באי
התרמ"ב או כהר' חיים בתוס' כתובות דף ק"י דאינה
מצוה בזה. ונה רוב הפוסקים סביר דהוא מצוה.
אבל פשוט שאין זה בהדין מצוה חיובית שעל הגוף
דאי"כ ונה ממילא נמצא שאסור לדור בתר"ל משום
שעובר על עשה כמו מי שילבש בגד של ד' בגפות
בלא יציאת שיש איסור ללבוש כדי שלא יעבור על
עשה דציצית, ולא הוזכר איסור אלא על הדר באי
שאסור לצאת ע"מ לשכון בתר"ל ברמב"ם פ"ה ממלכים
ה"ט, וג"כ הא ודאי אינו איסור לאו ואם היה איסור
גם לאנשי תר"ל לרמב"ם לומר פתם אסור לשכון
בתר"ל אי"כ חזק באי הרעב משמע דרק ליושבי
אי"י יש איסור שאסרו חכמים אבל מצד העשה אינה
חיובית בלא כשדר שם מקיים מצוה. ובחדושי הארכתי
הרבה בדברי ר"ח שבתוס' כתובות. וכיין שאינה מצוה
חיובית יש ודאי להתחשב בהחשש של הרי"ח בתוס'
אם יוכל ליוזר במצות התלויות בארץ.

(17) פניו הרב

וכעין זה העיר רבנו עוד בהזדמנות אחרת, שמעצם העובדא שרובא
דרובא של גדולי ישראל משך כל שנות הגלות לא עזבו את מדינות
מגוריהם לעבור לדור בארץ ישראל, יש לנו ללמוד מזה גופא א"ו
שהמצוה גזור בארץ בזמן הזה רק מצוה קיומית היא, או שמחמת
איזה שהן סיבות אחרות פטורים היו מחובת העלייה. [כל זה ה'דפיס

(19) גי' שיהא אלא י"א

אין כופין אותו אלא אותה ולענין אם צו"ה מצוה לעלות לא"י ע' בתוס' סוף כתובות
כתבו משם רבינו חיים דאין מצוה צו"ה ובהר"ש ואגודה וטור משמע דיש מצוה
לך צו"ה וע' פרישה:

(20) תוס' פ"ה ד' ת"ל

שלו ת"ל ד' ו"כ דר"ש ו"ה (טו) אמנם אינה מצוה כללית לכל ישראל בגלות החל הו"ה חלף
מצוה על כל יחד לדור עם ואם יש דברים מועלים אותנו לעלות כגון סכנות התדברות וסיכונים
המסוכנים או שצ"ל יש לו נכסים ומזוה וצ"ל לא ימלא טרד מחיתו או לא יהיה לו נכסים לעלות
ו"לטרד לשאלו התצרות לא חייבוהו הורח ולא חייבוהו לשאלו ע"פ לעלות לא"י (רש"ב ט"ו) צ"ו
המצוה והצוה לא"י אם נודמנה לו שירא אשילו צ"ל כיון דלדור מצוה הוא יכול לפרוש ופוסק

(21) תוס' פ"ה ד' ת"ל

ונראה בדעתו שמצות יישוב הארץ גופא אינ' חיוב
כ"כ בזמן הזה, שאינו חיוב להרחיק גרוד ולעקור
לעולם דירתו עבור מ"ע בעלמא, ואף אי נימא שיקיים
בארץ מ"ע בכל רגע, מ"מ לא אלים מתפילין וציצית
וכדומה שהם מ"ע כל רגע, ומ"מ החיוב רק עד חומש
מגכסיו, וכ"ש שאין חיוב לגדוד כדי לקיים מ"ע בעלמא,
ויסוד מצות יישוב הארץ יליף לה הרמב"ן מדכתיב
„וירשתם אותה וישבתם בה“, והיינו לירש ולישב בתוכה
ולא לעזובה, ומינה הוכיח הרמב"ן שמצוה להתיישב בארץ
גם בזמן הזה, אבל עיקר המצוה מיירי כשנמצא כבר בארץ
שלא לעזובה כמ"ש, א) רק מינה שמצוה להתיישב בארץ,

(22) תוס' פ"ה ד' ת"ל

רבים מגדולי האחרונים הכריעו שאכן גם בזמן
הזה יש מצות ישיבת ארץ ישראל, כדורתו הכריע כך
מין בעל חזון איש זצ"ל.

הוא אומר לעלות בו, אינו נוהג
בזמן הזה דאיכא סכנת
דרכים והיא אומר רבינו חיים דעכשיו
אינו מצוה לדור בא"י כי יש כמה
מצות התלויות בארץ וכמה עושין
לדאין אנו יכולין ליוזר צהם ולעמוד
עליהם: הרי"א אומרת לצאת כופין

(15) תוס' פ"ה ד' ת"ל

א"י לשלם פ"ס: י"א) סכנה ונמנץ אם בזמן הזה מצוה לעלות לא"י ע"ן סוס' הכותב
דכתבו כה"ס ר"ח כהן דאין מצוה בזמן הזה: ובהר"ש ואגודה וטור משמע דיש מצוה
לך בזמן סוס' ונכ"ס: מלר"ך צוה וכו"ל הרבה דיומא עמולקים אם יש מצוה לעלות
או לא ע"ס. וכיין דאי"כ פלוגת' דרבו"י מי יוכל לנפוח מי שאינו רוצה לעלות וסייד
ליטן לה כמובנה ועיין פרישה:

(18) תוס' פ"ה ד' ת"ל

בהן שמה, ואף שבמהרי"ט מפורש שתלמיד טועה כתב דברים
אלו בשמו, הרבה פוסקים תפסו הדברים כפשטן, וכן מפורש
בשלי"ה ומבי"ט ועוד הרבה פוסקים שלא הגיהו בדברי התוס'
כלל, וכבר הבאתי במק"א דוגמאות שגם בזה"ו יש כמה חששות
ואפילו בלחם, הגע בעצמך לדעת הגר"א (י"ד סימן ש"ל) לדיבא

(19) תורת המורה

חשיבת ממון ע"ס: (1) בלא סכנה. עכ"ל לענין אם צו"ה מצוה לעלות לא"י כו' ועיין בתשו' מעיל
דקדק סי' כ"ו אורות שלשה חברים שרלו ליסע לא"י הם וגישה וגישה הקטנים בני שנים ושלוש שנים
והי"ד שצעיר ורוני לעכב על ידו שלא ליסע עם בניו הקטנים מתמש סכנה פן לא יוכלו לסבול צער
טלטול הדרך ונענוט הספינות ושינוי האור ופאלו האששים ההמה אם ימנעו מנסיעה זו או לא ואם
יחשו לגזרת ב"ד מה. והשיב לענין אם צו"ה מצוה להעלות לא"י הנה הרמב"ן מנה מצוה זו בכלל
מצוה מקרא דוירשתם אותה וישבתם בה וכי היא שקולה נגד כל המצוות (דלתי"א בפ"ה) וגם התה"ד
בפסקיו סי' פ"ה הפליג בה חיבול המוספת בכתובות בשם ר"ח כהן כו' אמנם הר"ח בתשו' סי' כ"ח
ובת' למצוות הוכיח דלדאין תלמיד טועה כתבו על שם התוס' ולא דמכח היא כלל והדין עמו וכו"כ
בעל נתינת משפט וא"כ כל המניע שיהא לקיום מצוה זו ופן מבוזר מכל הפוסקים ראשונים ואחרונים
שכתבו שחופין האשה שתעלה עמו כפשתא דמתני' א"כ ודאי דלא ק"ל הא דר"ח כהן וגם מ"מ
התוס' שם דלדור נוהג בזה"ו דאיכא סכנת דרכים הא ודאי דאף בזמן הבית כל שיהיה בו משום סכנה
גלויה לא נאמר לכוף לעלות וזה משמנה לפי הזמן וכבר כתב המהר"ש ט"ז סי' ר"ח הכלל צוה כשכל
הקוהרים אינם נמנעים יכולים לכוף בו ובענין שהששו ב"ד הג"ל כי ה"י סכנה לקטנים ו"א דא"כ ה"ל
כי אין סכנה פרעית לקטנים יותר מנגדולים כי מלך סכנת טביעה ושינה ונסתים הרי קטן וגדול שם
הוא ואם מטורח הנענוט הרי הקטנים צנוצם קלי התנועה וכן מפורש בתשו' הרי"ם מרוטנבורג סי'
ר"ג כו' וע' בש"ך י"ד סי' רכ"ח ס"ק ל"ו) וגם הרענים היושבים על איי הים כתבו שעניניהם ראו
כל יום ויוסעם דרך סן לקו"י ארץ עם ילדים קטנים כו' וכן נראה דאף אם יגורו צ"ד שצעירים שלא
לנסוע מטעמים הג"ל שראים נסמון על אלו אשר עיניהם רחו והיפך כי לא ראונו אינו ראהו והרי זה
כהו"ו צ"ד שקט' תמה ויה' לפינו דאין זה הוראה ואם נחוש שנה נהמרות סי' צ"ד מפני הכבוד כנר
כו' המבי"ט סי' קל"ט דאין לחוש בזה לכיבוד אב ואם התמור' (צ"ע בתשכ"ב ח"ג סי' רפ"ח שלא כי
כן ע"ש וי' קדושין ל"ה ע"ג) אמנם לגדרי צ"ד וכבר אשתמתי ר' זרע מרב יהודא רביה דבני
למיסא לא"י. אמנם צ"ד צריך בתמלה תנאי אחד. שיהיה לו מקום מוכן להיות מנץ לו שם פרנסתו צריחו
וכמ"ש התה"ד שם ובכל צו וגם בתשכ"ב כי דכל שאין לו שם פרנסה מוכנה מעבירו על דעתו וע"ד
קו"י ח"ו ויהלל יואלין מא"י לח"ל ללמוד תורה מרבו מ"ש שלא לנסוע לכתלה במקום שאין לו
הכנה ללמוד. והכלל צוה שארי הוכיח לכן ואינו נכרך לצריחו ומתפרנס שם אפי' חיי צער ועבוד השם
אבל אין כל אדם זוכה לכך וכבר נהגו העם שאינם נוסעים עם בניו קטנים והכל כשציל קושי השנה
הפרנסה שם ומזו הוא לקטנים ומ"ו יש לחוש שיאלו לח"ר על לא יחוק שכלם עניהם לקטנ' חיי ענה.
ועכ"פ אלו הפוסקים ע"כ וצריכים ע"כ להתפרנס מן הצדקה ואילו היו צה"ל היו יכולים להתפרנס
ממנעיהם לא טוב עשין כי גדול הנהיגה מיגיע כפי וזוה לנו ז"ל עשה שבתך חול ואל תמנך
לצרות וצריפין להתישב בה כי הדבר שקול ואין לי צו הכרע עכ"ל ע"ש וע' בתשו' נ"ו' מניינת ח"י"ד